

Sosialdemokrati av godt, gammelt merke

Taler

Thorbjørn Jagland

Dato

13 januar 1995

Omstendigheter

Landskvinnekonferansen

1 Først av alt vil jeg takke for det kvinnene har betydd for Arbeiderpartiet de siste 20 årene. Dere har representert en fornyende kraft i samfunnet og i politikken. Jeg trenger ikke å stå her og fortelle dere hva som er oppnådd. Dere vet selv hvor mange seire dere har vunnet på vegne av kvinnene.

5

Men samtidig er det kvinnene som i sterkest grad ser de negative sidene ved utviklingen. Når så mange kvinner var mot EU-medlemskap, skyldes ikke det at de fleste av dem var mot internasjonalt samarbeid. Det skyldes heller ikke at de ikke hadde forstått at vi må skape verdiene før vi kan bruke dem. Jeg tror rett og
10 slett mange kvinner stiller spørsmålstegn ved om den retningen som samfunnsutviklingen er i ferd med å ta, er den riktige. Jeg for min del mener at nei til EU-medlemskap ikke var det riktige svaret på den uroen mange kvinner føler. Jeg er overbevist om at vi hver dag kommer til å oppdage at vårt nei ikke gir oss mer ekstra handlefrihet til å bringe Norge, Europa og verden inn på en
15 bedre utvikling.

Men jeg kan godt forstå at det nettopp var kvinnene som i sterkest grad stilte spørsmålene og var mest skeptiske.

20 - Jeg tror det ligger mye i kvinnes erfaringsverden som gjør at de lettere ser de negative tendensene i den forbrukskulturen som etter hvert er blitt den rådende ideologi.

"Vi har fått alt, og det er alt vi har", som visesangeren Ole Paus har sagt det. I dette ligger kanskje årsaken til mange av de faresignalene vi i dag ser særlig i den
25 yngre generasjon.

- Kvinnene ser gapet mellom den private velstanden og de store behovene i omsorgssektoren.

30 - Kvinnene rammes mest av og har kanskje størst innsikt i de økende voldstendensene i samfunnet.

35 Mye er bra i vårt samfunn. Men noe er også gått galt. Det er dette dere vil signalisere gjennom heftet "Kjerringråd for kvinneliv". Jeg vil bruke foredraget mitt til å dele med dere noen tanker om noen av de utfordringene dere trekker opp.

40 Men først noen få setninger om den politiske situasjonen og den internasjonale utviklingen. Den politiske situasjonen preges av at de andre har flertallet, men vi har politikken. Det fører selvsagt til mye frustrasjon i de andre partiene, og derfor også mye obstruksjon. Men det fører også til at vi får igjennom vår politikk. Ved hele tiden å ha det politiske initiativet, ved at vi er villige til og har mot til å gå inn i problemene, gjør vi et mindretall om til et flertall. Slik virker politikkens tyngdelover. Den som har flertall, men ingen ideer, får liten innflytelse. Mens et mindretall som har stort initiativ, kan få stor innflytelse.

45 Hvor lenge den nåværende situasjonen vil vare, vet ikke jeg. Men det er jo oppløftende sett fra vår synsvinkel at Høyre nå skal satse på å blankpusse høyreprofilen. Det vil føre partiet lenger vekk fra makta.

50 Oppløftende er det også at Senterpartiet prøver å gjenta SV's opplegg, nemlig å være motstander av alle forandringer som Arbeiderpartiet må gjøre med argumentasjonen om at Arbeiderpartiet var mye bedre før. Slik gjør Senterpartiet seg til et parti som bare er opptatt av taktikk og lureri, og ikke av hva som er riktig medisin for samfunnet. Dermed fjerner de seg også fra makta. 55 For et parti som bare tar mål av seg til å hakke på og vegetere på andre, er jo ikke forberedt på å bære ansvar. Om de ikke selv blir skjelvne i buksebeina hvis det skulle oppstå en situasjon der de må ta ansvar, vil jo folk flest bli det.

60 Har dere lagt merke til en ting, partifeller: De løsningene Arbeiderpartiet har valgt siden vi overtok i 1986, er blitt kritisert sønder og sammen. Men resultatene av politikken er de aller fleste fornøyd med. Er det ikke da noe galt med kritikerne?

65 Det kommer også an på oss om vi skal klare å holde det politiske initiativet. Noen sier at det ikke er nok å holde stø kurs. Jeg er enig hvis en med stø kurs mener at vi skal gjøre akkurat det samme hele tiden. Jeg er ikke enig hvis en med

det mener at vi skal forandre kurs. Vi må være villige til å supplere vår politikk med nye initiativ og nye reformer. Det er dette vi holder på med i
70 programprosessen som skal sluttføres på landsmøtet i 1996. Jeg er helt overbevist om at den kommer til å befeste Arbeiderpartiet som et reformparti til venstre.

Så noen ord om den internasjonale situasjon.

75 Da Berlin-muren falt var det noen som sa at historien var slutt. Det kunne ikke skje noe mer. Kampen mellom de store ideologiene, kommunismen og kapitalismen, var slutt. Kapitalismen hadde vunnet en endelig seier. Øst/Vest-s skillet i Europa var også borte. Rivaliseringen mellom de to supermaktene i
80 verden kunne dermed ta slutt. Alt kunne nå legge seg til ro.

Men det vi har erfart er jo at historien begynte på nytt. For det første vet vi ikke hva det blir til med integrasjonen i vest. Berlin-murens fall har ført til en ny nasjonalisme i vest. Kampen mot kommunismen bandt de vestlige landene
85 sammen. Nå kan vi komme til å oppleve økende rivalisering av godt gammelt merke. Det ble snakket mye om hvilken fare Maastricht-avtalen var under EU-debatten. Men kanskje er den største faren at Maastrichttraktatens målsettinger ikke blir gjennomført. For det kan i så fall komme til å bety innledningen på en periode der landene i Vest-Europa glir fra hverandre igjen.

90 På Balkan ser vi at historien begynte på nytt da kommunismen falt. Kanskje er det som skjer i Tsjetsjenia bare begynnelsen på en serie problemer i Russland.

Med andre ord: Vi vet ikke hvor vår egen verdensdel går. Derfor må vi holde i
95 gang en levende Europa-debatt og vi gjør klokt i å beholde handlefriheten i Europa-politikken. Når journalistene spør meg om EU-saken vil bli tatt opp igjen, svarer jeg nei. Men det kan godt hende at jeg svarer annerledes om noen år. Jeg føler at det er uansvarlig å ha absolutte oppfatninger om Norges forankring i Europa for all framtid.

100 Så er jeg enig med de som sier at vi ikke må bli for eurosentriske. Det er klart at opptattheten av Europa har tatt fokus vekk fra de globale problemene: Fattigdommen og miljøproblemene. Utfordringene vi står overfor er selvsagt enorme. Da FN holdt sin første miljøkonferanse i Stockholm i 1972, trodde
105 mange at nå ville tingene begynne å gå den rette veien. Men etter 20 år er status:

- 110 - Verdens samlede brutto nasjonalprodukt er fordoblet, særlig gjennom vekst i de vestlige industrilandene.
 - Antall mennesker som levde i absolutt fattigdom var økt til 1,2 milliarder.
 - 115 - Verden har mistet en tjuendedel av matjorda tilsvarende all dyrket mark i India.
 - Verden har tapt 200 millioner hektar skog.
 - 120 - Ørkenene har utvidet seg med 120 millioner hektar. Utryddelsen av plante- og dyrearter økte.
 - Ozonlaget blir uttynnet.
 - 125 - Verdens befolkning har økt med 1,6 milliarder.
- Samtidig er maktforholdene i verden i sterk forandring, i demokratiets disfavør. Den teknologiske revolusjon vi er midt inne i, har skapt de nye internasjonale kunnskapsnettverkene. Den har ført til de frie kapitalbevegelsene og skapt de nye multinasjonale selskapene som er nettverk av bedrifter, alliansepartnere, underleverandører og lisensprodusenter. Det er disse nettverkene som nå
- 130 dominerer verdenshandelen og verdensøkonomien.
- Se på hva som skjer nå. Den teknologiske revolusjon var den egentlige årsaken til at kommunismen falt. For kommunismen kunne ikke lenger holde tritt med
- 135 utviklingen med sin gamle og utmattede teknologi. De kunne heller ikke kontrollere sin befolkning når den kunne se fjernsyn sendt fra vesten og når den ikke lenger hentet sin informasjon bare fra bibliotekene og avisene som kunne sensureres. Datanettverkene er det ikke så lett å kontrollere.
- 140 Så den 2. verden forsvant. Den 1. verden er inne i den sterkeste omformingsprosess siden forrige århundre. Den 3. verden splittes opp. En del av den opplever nå en meget sterk vekst men en annen del synker ned i enda større fattigdom. Det dannes en 4. verden.

Slik er kloden ved inngangen til det nye århundre.

Er det så håp? Ja, hvis vi holder oss til det M. Gorbatsjov har sagt: "Det går ingen
veg tilbake". Jeg sier det for jeg mener at alt for mye av venstresidens energi går
150 med til å protestere mot utviklingen og ønske seg tilbake til det som var. Men
oppgaven er å ta et skritt fram, og jeg tror vi må se i øynene at vi må ha mer av
det mange sa nei til i EU-debatten: Overnasjonalt samarbeid. Det er den eneste
måten å få politikken på offensiven igjen i forhold til markedskreftene som nå
virker over landegrensene med en kraft som aldri tidligere.

155

Vi i den rike del av verden trenger også en verdidebatt. Vi må ta på alvor
advarselen fra Rio-konferansen. I Agenda 21-programmet for det neste
århundre - som ble vedtatt der, står det: "Fattigdom og forringelse av miljøet
henger nært sammen. Mens fattigdom resulterer i visse former for
160 miljøbelastning, er den viktigste årsaken til den stadige forringelsen av det
globale miljø det ikke-bærekraftige forbruks- og produksjonsmønsteret, spesielt
i industrilandene som gir grunn til alvorlig bekymring, økt fattigdom og større
skjevheter."

165 Jeg håper at vi nå kan ta denne debatten i partiet. Vi trenger den også for å
kunne si noe om utviklingen i vårt eget samfunn. For midt oppe i den økende
velstanden og den økende velferden, ser vi en økende kynisme. En kynisme som
jeg i stor grad tror springer ut av at den dominerende ideologien i dag er forbruk
og profitt. Alt er blitt en vare som kan selges i et marked. Grensen for hva det
170 går an å tjene penger på tøyes stadig. Vi ser det på videomarkedet. Vi ser det når
det gjelder dataspill og krigsleketøy. Hva slags kultur er det som kan tillate at det
tjenes penger på mye av det som frambyr her? Hva slags kultur er rådende i en
avisredaksjon som trykker bilde av en halvnaken prostituert kvinne med fullt
navn på forsiden - en kvinne som nettopp er blitt drept.

175

En konsekvens av denne forbrukskulturen er at våre liv blir hendelsesorientert.
Livet består av å forbruke nyheter, forbruke politikk og politikere, forbruke
varer og tjenester.

180 Nyhetene ruller fram uten indre sammenheng. Konfliktene, underholdningen
og volden selger. Av dette påvirkes også det politiske liv. Sosiologen Baumann
sier i Aftenposten at «De viktigste dyder blant mange politikere i dag er å avstå
fra handling, i å unnlate å gripe inn i virkeligheten.» Det viktigste blir å finne

185 honnørord og de korte setningene for galleriet.

Det er umulig å føre en debatt om de økende voldstendensene blant barn og unge uten å sette dem inn i denne sammenhengen.

190 Vi må stille spørsmål om vi som samfunn har mislykkes i å danne verdier og normer som motvekt mot denne kulturen. I boka "Den leende morderen" siteres forfatteren Peter Schneider, en forfatter fra Tyskland som skrev følgende i en temperamentsfull artikkel i Dagens Nyheter etter mordet på fire ungdommer på en nattklubb i Stockholm:

195 "Et samfunn som venter på vitenskaplig bevis for sammenhengen mellom voldsorgiene i mediene og den virkelige økningen av volden ute i samfunnet kan dra dit peppern gror".

Han skriver videre at:

200 Massemedienes voldsfiksering og samfunnets bristende manglende evne til å lære sine unge hva som er rett og hva som er galt, dvs. å reproducere det for hver sivilisasjon helt nødvendige systemet av normer og vurderinger, dette har avlet ikke bare barbari, men også barbarer.

205 Schneider sier det på denne måten:

"Så sent som for noen år siden var det selvsagt at et slagsmål mellom to halvvoksne var avsluttet når den ene lå forsvarsløs på bakken. I dag tramper seierherren på det hjelpeløse offeret til det ikke lenger kan røre på seg. Jeg frykter at den enkleste forklaringen på denne barbariske opptreden er den mest sannsynlige. Disse tenåringene "forakter" ikke de mest grunnleggende reglene for fair play, de kjenner overhodet ikke til dem og har aldri ved hjelp av belønning og straff fått lære seg slike regler."

Jeg vil sette det inn i en større helhet: Før var læring og dannelse noe rent personlig. Vi gikk i lære. Læringen og dannelsen ble overført fra voksenpersoner til hver enkelt av oss. I dag bombarderes barn og ungdom av fjernsyn og data så og si hvert eneste minutt. Læring og dannelse er i større grad overtatt av utenforstående krefter som vi ikke har kontroll over. Voksenkontakten er mindre.

220

Jeg er klar over at bildet er komplisert. Men vi kan begynne med noen ting som kan bidra til å danne en motvekt og skape nye holdninger.

225 Jeg vil foreslå følgende:

1. Grensene for hva som kan aksepteres av videovold må bli strengere når samme sensurordning for video og film innføres fra 1. februar.

230 2. Krigsleketøy forbys.

3. Det innføres et eget tilbud i skolen som heter "Å leve". Tilbudet må være obligatorisk for elever, foreldre og lærere. Det skal ta opp temaer som rusgiftmisbruk, kriminalitet og vold. Det skal gi orientering om bruk av medier
235 og datateknologi og hvilke virkninger disse har.

4. Det vedtas en egen lovparagraf mot mobbing i skolen. Loven skal slå fast at alle har rett til en mobbefri skolegang og at det er skoleleders plikt å legge opp
240 handlingsplaner mot mobbing.

5. Det må bygges ut et mye sterkere hjelpeapparat i skolen for å fange opp og gi hjelp på et tidligere tidspunkt til ungdom i drift.

6. På samme måte som vi har satt klare mål for utbygging av barnehageplasser,
245 må vi sette klare mål for utbygging av hjelpeapparatet for ungdom med rusgiftproblemer. Alle skal ha krav på langvarig behandlingstilbud.

Disse tankene er ikke mine. Kvinnebevegelsen har kjempet for dette i årevis.

250 Tiltak mot vold i billedmediene har vært reist av kulturfolk og eksperter lenge. Om kort tid legger Regjeringen fram en egen handlingsplan. Forbud mot krigsleketøy har stått på Framfylkingens dagsorden så lenge jeg kan huske, og Framfylkingen har selvsagt rett: I et sivilisert samfunn skal man ikke kunne gjøre krigs- og mordvåpen om til salgsprodukter beregnet på barn.

255

Lederen for informasjonskontoret ved Oslo Politikammers narkotikaseksjon, Ole Vidar Øiseth, har foreslått faget "Å leve" inn i skolen. I dag er lærerne pålagt å ta opp en rekke emner som trafikk, nasking, mobbing, incest, rasisme, vold, rusgift. Politiet og organisasjoner som driver med holdningsskapende arbeid
260 trekkes inn i skolen. Men Øiseth peker helt riktig på at arbeidet ikke er systematisk og obligatorisk. De som driver arbeidet har ikke fått opplæring.

Lærerne tar det ofte ikke høytidelig nok og foreldre som burde møtt opp, møter oftest ikke opp. Derfor mener han at dette bør gjøres til et fag med ensartet
265 læremateriell, opplæring av fagpersonale og at det er obligatorisk for foreldre, lærere og elever. Foreldre som ikke møter opp, bør oppsøkes av PP-tjenesten.

Gjennom et slikt opplegg kan også omsorgssvikt oppdages tidlig. Og noen kan gripe inn. Da må hjelpeapparatet være der. Jeg er overbevist om at vi kan redde
270 langt flere fra narkotika og kriminalitet hvis samfunnet bryr seg på et tidlig stadium.

Hør hva Mads på 14 år sier. Han kom inn i tagger-miljøet som 10-åring. Siden ble det dop, langing og vold. Til å begynne med skjønte verken foreldrene eller
275 skolen noe. Men skolen grep etter hvert inn og tok kontakt med foreldrene. Mads hadde foreldre som ikke slapp taket. "Bra de tok ansvar for meg, hvis ikke hadde jeg vært så langt nede at de ikke kunne gjort noe. Å bry seg, det er det som er viktig", sier Mads.

280 Men ikke alle har slike foreldre. Da må samfunnet bry seg.

Forslaget om lovforbud mot mobbing i skolen mener jeg bør reises. En egen lov vil skape klare holdninger og gi plikter og rettigheter for elever, foreldre og skoleledere.

285 Partifeller, det er på tide at hele samfunnet rister av seg den lettvinte holdningen som Carl I. Hagen klarte å plante i store deler av samfunnet med sin anti-snillisme-kampanje. Dette var et moraliserende budskap der de som lå i grøfta skulle trampes på og trakasseres. Ungdom i drift og med problemer fikk
290 pekefingeren rettet mot seg.

La det være klart at også jeg mener at de alarmerende volds og kriminalitetstendensene har med normoppløsning å gjøre. Men la oss nå se på hvordan voksensamfunnet fungerer og hvordan det bidrar til å skape
295 holdninger og normer. La oss i stedet for å fordømme dem, gjøre mer for de som havner i grøfta, og som ofte tyr til kriminalitet for å skaffe penger til narkotika I det nylig framlagte forslaget til sosialpolitisk program som skal behandles på landsmøtet, sier vi som det viktigste politiske signal: "Løft mindretallet".

300

Situasjonen er annerledes enn ved oppbyggingen av velferdssamfunnet da flertallet skulle løftes opp til høyere velferd. Nå sitter de fleste av oss på den grønne gren. Men noen har enten ikke blitt med opp eller har falt ned. Det er disse som nå har krav på vår oppmerksomhet. Jeg har snakket om de som har havnet på skråplanet eller har rusgiftproblemer. Jeg kan knapt tenke meg noen tiltak som er bedre egnet til å skape et bedre og tryggere samfunn for alle. Jeg tenker på aleneforeldrene som har sakkett akterut. Derfor mener vi at kontantutbetalingene bør økes. Men staten må samtidig gjøre mer for å skaffe arbeid eller utdanning slik at de ikke går i årevis på overgangsstønad. Jo lenger denne perioden varer, jo større er sjansen for at man forblir utenfor arbeidslivet permanent. Derfor går vi inn for å kutte ned på perioden for overgangsstønad, mot at staten forplikter seg til å sette inn sterkere virkemidler for å hjelpe eneforsørgere inn i arbeid eller utdanning.

Jeg tenker på de langtidsledige. Særlig på de unge langtidsledige. Langtidsledigheten for ungdom under 20 år er blitt halvert p.g.a. ungdomsgarantien. Nå vil vi gi et tilsvarende tilbud til de opp til 25 år. Samtidig må vi se på hva som kan gjøres for de langtidsledige mellom 50 og 60 år som det er alt for mange av. Vi snakker om hvordan vi kan øke den gjennomsnittlige pensjonsalder for å kunne sikre Folketrygden inn i neste århundre. Den mest effektive måten å øke den gjennomsnittlige pensjonsalder på er å redusere uføretrygdingen av folk midt i livet og opp mot 60 år.

I det hele tatt er nivået på sysselsettingen avgjørende for om vi klarer å sikre de grunnleggende velferdstilbudene inn i neste århundre. Jeg har allerede nevnt Folketrygden. Helsestellet vårt vil kreve økt ressurstilgang bl.a. fordi stadig flere sykdommer vil kunne behandles p.g.a. ny vitenskap og teknologi. Eldreomsorgen vil bli mer krevende fordi det blir langt flere pleietrengende eldre.

Undervisningssektoren må vi stille stadig høyere krav til fordi vi nå går inn i kunnskapssamfunnet. Klarer vi ikke å gi mer kunnskap til alle, vil det bli skapt nye klaseskiller.

Alle disse oppgavene klarer vi ikke hvis en stor del av befolkningen skal gå på arbeidsledighetstrygd.

Så spør mange: Vil ikke oljeinntektene redde oss? Husk da på at vi bruker

oljeinntektene for fullt allerede og fortsatt er det underskudd på statsbudsjettet. Det er riktig som Jens Stoltenberg sier at oljeinntektene vil øke sterkt fram mot århundreskiftet. Men det skyldes at investeringene i oljesektoren faller sterkt. Dermed vil netto oljeinntekter øke tilsvarende. Men fallende investeringer er jo
345 beviset for at oljealderen er på hell. Det er derfor vi investerer mindre. Derfor vil jeg gå inn for at vi ikke bruker de økte oljeinntektene til økt forbruk. De bør settes inn på oljefondet slik at de kan komme framtidige generasjoner til gode. Å få det til blir den tøffeste politiske oppgaven ut dette tiåret. Jeg synes jeg hører ropene om mer til alt i Stortinget når statsbudsjettet får et overskudd,
350 sannsynligvis neste år.

Det er arbeidet vi lever av. Hvor mye arbeid vi får, avhenger bl.a. av arbeidstakerne selv. Og igjen kommer vi tilbake til solidariteten, eller sagt på en annen måte: Vår vilje til å fordele. Vi som har arbeid og inntekt kan skru prisen
355 på arbeid opp. Da blir det mindre muligheter til å skape nye arbeidsplasser.

Derfor er det avgjørende å slå ring om den solidariske inntektspolitikken. Det er også i et slikt perspektiv vi kan ha håp om å få gjort noe med likelønnsspørsmålet. For vi kan ikke både øke lønningene til de som har mye fra
360 før, og samtidig nå målet om lik lønn for likt arbeid.

Kampen for likelønn har vart like lenge som arbeiderbevegelsen selv. Det er veldig lenge siden menn hadde et helt åpent og formelt begrunnet forsørgertillegg i lønna. Fram til lenge etter 2. verdenskrig hadde vi også her i
365 landet tariffsystemer med en uttrykkelig ulikelønn mellom kvinner og menn.

Alt dette er borte. Og mens andelen gifte kvinner i arbeidslivet tidligere var konstant under 10 pst., har vi etter 1970 gjennomlevet en revolusjon. I dag er det selvsagt for alle at kvinner søker seg ut i yrkeslivet på linje med menn. Det
370 samme gjelder kravet om lik lønn for likt arbeid. Prinsippet er greit. Men i praksis gjenstår mye. Det er helt åpenbart.

Jeg har sett mange tall og rapporter som sier noe om lønnsgapet mellom kvinner og menn i arbeid av tilnærmet lik verdi. Noen hevder at den mest presise studien
375 påviser at i Norden er den gjennomsnittlige rene diskrimineringsforskjellen på 14 pst., i menns favør. Slik kan det ikke fortsette.

Jeg har merket meg at det i programforslaget "Kjerringråd" er lagt fram flere

380 konkrete forslag til veier å gå. Flere av forslagene er godt i samsvar med tiltak som Regjeringen har under utarbeidelse. Det er klart at hovedansvaret for å innfri kravet om likelønn hviler på partene i arbeidslivet. Likelønn må i første rekke gjennomføres gjennom frie forhandlinger, sentralt og lokalt.

385 Men vi i Arbeiderpartiet og i fagbevegelsen har også en viktig oppgave og et særskilt ansvar her. Derfor er det viktig at partiet og LO i tiden som kommer, samarbeider bredt om denne utfordringen. Likelønnskravet må høyere opp på den politiske og faglige dagsorden.

390 Det er mulig jeg overdynger dere med tunge utfordringer. Men det har alltid vært grunnleggende for Arbeiderpartiet å se virkeligheten i øynene. Bare da kan vi få gjort noe. Også derfor møtes vi med respekt.

Vi må beholde denne styringsviljen og styringskraften på alle nivåer. I et slikt
395 perspektiv synes jeg det er alvorlig at både rekrutteringen til de politiske partiene svekkes, og at det blir stadig vanskeligere å få folk til å stille til politiske verv. Særlig betenkelig er det at dette går utover kvinnene - nå når likestillingsarbeidet må føres over i en ny fase.

400 I valgåret 1995 har vi allerede sett at partiene i mange kommuner over hele landet sliter med å få nok kvinner på listene. Kvinner som har vært med i lokalpolitikken en stund, trekker seg. Nye kvinner vegrer seg for å gå inn. I Arbeiderpartiets landsstyre drøftet vi dette like før årsskiftet. Det var enighet om at vi må vie problemet stor oppmerksomhet i tiden som kommer.

405 Kvinnene har korrundet langt sterkere inn i politikken de siste 20-30 årene. Men fortsatt er kvinner klart underrepresentert i fylkes- og kommunepolitikken. Kommunevalget i 1991 ga et lite tilbakeslag og det er fare for at valget i september 1995 kan føre til et nytt tilbakeskritt.

410

Hva skal vi så gjøre?

I Fyresdal kommune (1 374 inb.) i Telemark er det 12 kvinner og 9 menn i kommunestyret (57 pst. kvinner). I formannskapet sitter det 4 kvinner og 1
415 mann. Også forrige periode var det overvekt av kvinner i kommunestyret. Det er Arbeiderpartiet som trekker kvinneandelen opp, 6 av 9 er kvinner. Typisk nok er Senterpartiet mannspartiet, med 5 men og 1 kvinne.

420 Arbeiderpartiets ordfører i Fyresdal, Kari Elise Kile, forklarer den høye
kvinneandelen med en bevisst holdning fra partiets side. Kommunen har derfor
lagt til rette for kvinner som ønsker å delta i politikken ved bl.a. barnehageplass i
møtetiden eller økonomisk støtte til barnepass. Kommuneadministrasjonen er
også forholdsvis flink til å skrive korte saksframlegg, og
425 kommunestyrerepresentantene er flinke til å delegere detaljene til
administrasjonen.

Fyresdal er et eksempel på at det går an også i små kommuner å trekke med
kvinner. Vanligvis er det nettopp i de minste kommunene kvinneandelen i
430 politikken ligger lavest.

Slike eksempler viser at vi må være mer kreative for å finne arbeidsformer som
gjør det lettere å kombinere politisk virksomhet med en hverdag som også skal
ha plass til jobb, hjem og familie.

435 Jeg tror Kvinnebevegelsen peker på en vei å gå med forslaget om å sette i gang
forsøksarbeid i et utvalg av kommuner. Slik kan vi teste ut nye ideer og
verdifulle erfaringer.

440 Partifeller,

Hvis vi ser på sosialdemokratiets historie i dette århundre så har det vært preget
av:

445 - tro på politikkenes muligheter
- vilje til å fordele
- forsvar for de svakeste og tro på at det går å trekke alle med i utviklingen
gjennom politiske tiltak.

450 Høyresiden har vært preget av

- motvilje mot politikk,
- motstand mot det meste av det som smaker av fordeling, og
- moralisering over de som faller utenfor eller kommer på kant med samfunnet.

455 Aldri tidligere har det vært større behov for sosialdemokrati av godt gammelt

merke. Det betyr ikke at Televerket skal være slik det alltid har vært, eller at alle postkontorene skal opprettholdes, eller at det ikke er behov for å omstille NSB.
460 Det betyr ikke at alle velferdsordningene skal gå videre uten at vi tør å stille spørsmålstegn ved fordelingsvirkningen av dem.

Nei, la oss ikke bli fanget av de som tror det er radikalt å gå imot alle forandringer. Med sosialdemokrati av godt, gammelt merke mener jeg et
465 konsekvent forsvar for de som har det dårligst, og en tro på at det nytter med politikk og at det er mulig å trekke alle med i et fellesskap gjennom politiske tiltak.

Innbilningen om at arbeidsløse, uføre, fattige og folk som har havnet på skråplanet er late, mangler moral og oppdrift og som derfor må holdes i øra, er
470 like gammel som overklassen selv. Vi ser at disse holdningene på ny blusser opp for fullt på den politiske høyresida i USA.

Vi sosialdemokrater ser det motsatt. Vi har plikt til å iverksette tiltak for å gjøre
475 det mulig for alle å bidra med sitt i samfunnet. Det er det alle vil. Vår viktigste oppgave er å fortsette arbeidet for at alle skal kunne gjøre det. Da blir samfunnet bedre og tryggere for alle.

Kilde

480 Journalist Jarle Skjørestads private arkiv.

Emner

Arbeiderbevegelsen, Arbeiderpartiet, Innlegg, Kvinnesak

URI

485 <https://www.virksommeord.no/tale/sosialdemokrati-av-godt-gammelt-merke>